

Оксана Собчишин

аспірант кафедри соціальної роботи,
спеціальної освіти та менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний університет
ім. В. Гнатюка
м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНИХ ЛІДЕРІВ: ДОСВІД США

У статті розглядаються сучасні теорії лідерства. Коротко розкривається загальна характеристика емоційного інтелекту та автентичного лідерства. У статті представлені приклади військового лідерства США. Коротко обґрунтовується важливість впровадження програм та курсів лідерства на основі досвіду членів-країн НАТО.

Ключові слова: лідерство, інновація, емоційний інтелект, автентичне лідерство, зарубіжний досвід.

В умовах зростаючої модернізації світу, що відбувається у ХХ столітті, головним пріоритетом розвитку та функціонування усіх сфер управління людськими ресурсами стає лідерство. Актуальність даного питання сьогодні є очевидною, адже осучаснення освіти, армії, медицини та економіки призводять до змін у вимогах до керівників різних рангів, які повинні бути готовими до впровадження та застосування інновацій. Сучасні вимоги ринку праці викликають необхідність проаналізувати та дослідити особливості психолого-педагогічної підготовки лідерів сучасності.

У ХХІ столітті запорукою успіху лідера стає оволодіння ним емоційним інтелектом. В 1990 р. Майер і Саловей розробили першу теорію емоційного інтелекту, яку пізніше популяризував Д. Гоулман [6]. Часопис «Harvard Business Review» охрестив емоційний інтелект Д. Гоулмана найвпливовішою бізнес-ідеєю десятиліття. Сьогодні компанії в усьому світі розглядають прийом на роботу, підвищення та розвиток своїх співробітників крізь призму емоційного інтелекту [3].

Згодом, у своїй монографії «Містика лідерства. Розвиток емоційного інтелекту» (2001), провідний європейський мислитель, М. Кете де Вріс погоджується з Д. Гоулманом. Однак, науковець актуалізує увагу у монографії на вазі «внутрішнього» стану лідера та

подіях, які формують досвід лідерства. Автор вважає, що запорукою успіху особистості є поєднання архітектурної ролі з харизмою, яку асоціює із даром від Бога [4, с. 253–254].

У другій половині ХХ століття з'явилася теорія «автентичного лідерства». Її засновник, Б. Джордж у своїй книзі «Автентичне лідерство», визначає такі основні якості лідера: емоційний інтелект, самодисципліна, розуміння своєї мети та ін. Завдяки цим якостям керівник має змогу протистояти стресовим ситуаціям, налагоджувати стосунки у колективі та впевнено йти до своєї мети [2].

У широкому діапазоні, як бачимо, різні вчені визначають лідерство неоднаково та стверджують, що не існує ідеальної теорії лідерства, яка б підходила для кожної особистості та організації однаково. До прикладу, розглядаючи лідерство у військових організаціях, найперше варто зауважити те, що воно дещо відрізняється від стилю управління у стандартних установах, адже характеризується іншим змістом діяльності та методологією застосування сили [1]. Для набуття відповідних лідерських знань та навичок, в країнах-членах НАТО створені сучасні навчальні центри та сержантські школи, які використовують інноваційні програми підготовки військових лідерів. Особливе досягнення даних програм полягає в тому, що після закінчення військової кар'єри, бійці можуть продовжити реалізовувати свій лідерський потенціал, але вже у цивільному житті, займаючи посади керівників, бізнес-тренерів, коучерів у сфері освіти, бізнесі та політиці. Чудовим прикладом є американський офіцер, майор Річард Дік Вінтерс, який приймав участь в бойових операціях під час Другої світової війни. Після звільнення з армії Річард Вінтерс продовжив свою освіту, а згодом, ставши успішним бізнесменом та читав лекції по лідерству у військовій академії збройних сил США [5]. Таких прикладів є безліч і досвід армії США показує, що військовослужбовці, які пройшли курси лідерства, завдяки отриманим інноваційним навикам мають змогу досягати успіху як у військовій кар'єрі так і в цивільному житті.

В Україні розвиток військового лідерства в Збройних силах розпочався із 2014 року, а до того часу в країні діяла непродуктивна система військової підготовки радянського союзу. Тому перед державою постало питання впровадження ефективних програм навчання та курсів лідерства для військовослужбовців на основі

досвіду країн-членів НАТО. Сьогодні ці програми активно впроваджуються у вищі військові навчальні заклади та заклади силових структур, але окремо варто зауважити, що непристосованість Українського війська до закордонних методик викликає безліч труднощів і перешкод. Серед них є зміна методів впливу на особистість, ефективне планування своєї діяльності, самоконтроль, відповідний набір навичок спілкування та особистих характеристик.

Отже, нами розглянуті загальні особливості сучасних теорій лідерства та визначено, що запорукою успіху лідера стає оволодіння ним емоційним інтелектом. На основі короткого аналізу досвіду США з проблеми військового лідерства визначається необхідність впровадження даних програм у навчально-виховний процес закладів освіти України військового спрямування. Перспективи подальших досліджень вбачаються у теоретичному аналізі проблеми впровадження досвіду членів-країн НАТО в сучасну систему формування лідерських якостей у навчально-виховний процес закладів освіти України військового спрямування.

Список використаних джерел

1. Feld, M. D. Information and Authority: The Structure of Military Organization. *American Sociological Review*. 1959. Vol. 24, No 1. P. 15–22.
2. George, B. *Authentic Leadership: Rediscovering the Secrets to Creating Lasting Value*. San Francisco, 2003. 240 p.
3. Goleman, D. *Emotional Intelligence*. New York, 1995. 352 p.
4. Кете де Врис М. Мистика лідерства. Развитие емоционального интеллекта : [пер. с англ.] / М. Кете де Врис. – Альпина : Бизнес Букс, 2004. – 311 с.
5. Kingseed, C. C. *Conversations with Major Dick Winters: Life Lessons from the Commander of the Band of Brothers*. New York, 2014. 304 p.
6. Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. R. Emotion intelligence: theory, findings, and implication. *Psychological inquiry*. 2004. Vol. 15, No 3. P. 197–215.